

Lausunto talousvaliokunnalle hallituksen esityksestä 120/2025 laeiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta ja eräiden kuluttajaluottojen välittäjistä sekä niihin liittyviksi laeiksi

Suomen Perimistoimistojen Liitto r.y. (jäljempänä "SPL") kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa talousvaliokunnalle. SPL on aikaisemmin lausunut otsikkoasiasta annetusta työryhmämietinnöstä lausuntopalvelussa.

SPL toivoo, että talousvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että Suomessa on paljon paisunutta ylisääntelyä, joka hidastaa yritysten kasvua ja tulee viime kädessä asiakkaiden maksettavaksi. EU-sääntelyn osalta Suomessa ei ole aina tarkoituksenmukaista lähteä tiukimmasta mahdollisesta tulkinnasta. Tämän vuoksi SPL toivoo, että talousvaliokunta varmistuu siitä, että ehdotuksen mukainen tulkinta luottokelpoisuuden arvioinnista vastaa myös sitä, miten esimerkiksi Ruotsi tulee direktiiviä tulkitsemaan. Näin vältetään siltä, ettei liian tiukasta tulkinnasta aiheudu kaikkien tahojen toiminnan hankaloitumista ilman, että tällä on todellista vaikutusta ylivelkaantumiseen torjumiseen.

SPL tuo myös esiin, että esityksessä ei ole huomioitu sen vaikutuksia haastehakemusvaiheeseen eli arvioitu asiaa oikeudenkäymiskaaren kannalta. Kuluttajaluottojen elinkaarta ei siis ole tarkasteltu loppuun asti. Jos tämä tarkastelu jää tekemättä, aiheutuu siitä aiheutonta epäselvyyttä ja siten työkuormaa ja kustannuksia elinkeinonharjoittajille ja niiden asiamiehille sekä tuomioistuimille.

Rekisteröitymisvelvollisuus ja sääntelyn piirissä olevan luoton määritelmä

SPL suhtautuu positiivisesti lähtökohtaan, että luotonantajilla ja luotonmyöntäjillä on velvollisuus rekisteröityä, kun ne myöntävät tai välittävät kuluttajansuojalain 7 luvun mukaisia kuluttajaluottoja. Rekisteröitymisvelvollisuus uhkaa hallituksen esityksen mukaisen erittäin laajan kuluttajaluoton määritelmän johdosta muuttua kohtuuttoman laajaksi. Käytännössä sääntely edellyttää, että huomattavan määrän toimijoita tulisi rekisteröityä Finanssivalvonnan valvottavaksi, mikäli ne jatkavat toimintaa, jota ei ole aiemmin määritetty KSL:n 7 luvun mukaiseksi luotonmyöntämiseksi. Tämä johtaa Finanssivalvonnan työmäärän kasvuun, yritysten hallinnollisen taakan huomattavaan kasvamiseen ja tilanteisiin, joissa useat toimijat harjoittavat tietämättömyyttään tai ymmärtämättömyyttään rekisteröitymistä vaativaa liiketoimintaa. Lain esitöihin on tarpeellista tehdä selvennyksiä ja tarkennuksia, jotta toimijat, joiden nykyistä toimintaa ei katsota luotonmyönnöksi, pystyvät selvin kriteerein arvioimaan oman toimintansa luonteen ja mahdollisen rekisteröitymisvelvollisuuden. Nykyisessä muodossaan hallituksen esityksestä ei ilmene yksiselitteisesti, milloin luotto katsotaan sääntelyyn piiriin kuuluvaksi ja milloin ei.

Sääntelyn ulkopuolelle jäävien luottojen määritelmä on erittäin tiukka. Sääntely ei koske saatavaa, joka i) myönnetään maksunlykkäyksenä myyjän omien tavaroiden tai palveluiden maksamiseen ii) maksunlykkäyksestä ei peritä korkoa tai muita maksuja (pl. viivästyksestä syntyvät kulut) iii) maksu on suoritettava kokonaisuudessaan 50 / 14 päivän kuluessa toimituksesta. Lisäksi vaatimuksena on, että luottoa ei tarjota kolmas osapuoli.

Esitetyn sääntelyn vuoksi aiemmin sääntelemätön luotto siirtyisi sääntelyn piiriin hyvin helposti. Kuluttajille tarjotaan tyypillisesti useita erilaisia tapoja vastaanottaa maksamista koskeva lasku. Kuluttajalle on tarjottava aina vähintään yksi kuluton tapa vastaanottaa lasku. Tyypillisesti sähköiset laskun toimitustavat ovat nopeita sekä luotettavia ja paperilaskusta veloitetaan kohtuullinen kulu eli laskutuslisä. Esitetyssä sääntelyssä maksunlykkäys voi muuttua kuluttajan valitseman laskutustavan

perusteella säännellyksi luotoksi, jos kuluttaja valitsee esimerkiksi maksuttoman sähköpostilaskun sijaan laskutuslisällisen paperilaskun. Nykyisen lainsäädännön perustella tällaiset tilanteet eivät johda maksunlykkäyksen käsittelyyn säänneltynä kulutusluottona (HE s. 91). SPL katsoo, että tästä hyvästä vakiintuneesta tavasta ei ole syytä poiketa nyt tehtävällä lakimuutoksella. Lain perusteluja on tarpeen täsmentää siten, että yksin laskutuslisän periminen ei muuttaisi maksunlykkäystä lain soveltamisalan piiriin luettavaksi luotoksi, kun laskutuslisä perustuu kuluttajan tekemään valintaan laskutustavan osalta, ja myös maksuton laskutustapa on valittavissa. Mikäli tulevassa sääntelyssä poiketaan nykyisestä toimintavasta, on todennäköistä, että elinkeinonharjoittajat luopuvat perimästä laskutuksesta aiheutuvia kustannuksia laskutuslaskion muodossa ja kustannukset siirtyvät suoraan kuluttajahintoihin.

Toiseksi SPL katsoo, että esityksen perusteluihin olisi selvyiden vuoksi tarpeellista täsmentää, että luotonmyöntäjän luottosopimuksen solmimisen jälkeen kuluttajalta maksujärjestelyistä mahdollisesti vaatimat kustannukset esimerkiksi eräpäivien siirtämisistä tai maksusuunnitelmista eivät yksin toisi luottoa lain soveltamisalan piiriin, vaikka tällaisesta järjestelystä sovittaisiin ennen luoton eräännyttämistä (esim. eräpäivän siirto yksittäisen maksuerän osalta yli 14 päivää KSL 7:17b). Näin pitäisi olla riippumatta siitä, toteutetaanko tällainen luottosopimuksen jälkeinen maksujärjestely ennen eräpäivää vai sen jälkeen.

SPL katsoo, että mikäli lainsäädäntö tulee voimaan esitetyllä tavalla, on tällä negatiivinen vaikutus palveluja ja tavaroita tarjoaville elinkeinonharjoittajille sekä luottokaupan kustannuksiin. Tällä hetkellä tavanomaiset lyhyehköt maksunlykkäykset muuttuvat esitetyssä sääntelyssä luotoiksi. Monien toimijoiden toiminnan jatkaminen nykyisellä tavalla johtaa kohtuuttomaan hallinnolliseen taakkaan ja lisäkustannuksiin. Onkin todennäköistä, että elinkeinonharjoittajat eivät tule itse jatkamaan lyhyaikaisia maksunlykkäyksiä ja hallinnollisen taakan vuoksi mahdolliset maksunlykkäykseen liittyvät palvelut ostetaan kolmannelta osapuolelta. Tästä syntyvät kustannukset yritykset siirtävät mitä todennäköisemmin edelleen kuluttajahintoihin, mikä vähentää jo ennestään heikkoa kuluttajakysyntää. Mikäli lyhyet maksunlykkäykset eivät ole mahdollisia, johtaa se liiketoiminnan ja kuluttajakysynnän näivettymiseen.

Luottokelpoisuuden arviointi

Hallituksen esityksessä on säännelty laajasti kuluttajan luottokelpoisuuden arviointia. SPL katsoo, että luottokelpoisuuden arviointia koskevat perustelut on kirjoitettu epäselvästi ja myös osin ristiriitaisesti. Hallituksen esityksen perusteella on erittäin haastavaa arvioida sitä, mikä on riittävä tapa arvioida kuluttajan luottokelpoisuutta. Tämä ei ole hyväksyttävää, koska nyt epäselvyyden seuraukset ovat luotonmyöntäjälle ankarat. Tiedossamme on jo nykyisen oikeuskäytännön valossa, että pienikin virhe luottosopimuksessa voidaan tulkita tuomioistuimessa siten, että luottokustannuksia koskevat vaatimukset katsotaan pätemättömiksi kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n perusteella. Koska virhe tällöin yleensä toistuu samanlaisissa luotoissa, tarkoittaa tämä yksittäiselle luotonantajalle huomattavia taloudellisia tappioita ja käytännössä liiketoiminnan menettämistä ilman, että tällaista lopputulosta on pystytty etukäteen ymmärtämään.

Perusteluissa mainitaan nimenomaisesti (s. 105), että "säännöksessä tarkoitettuja tietoja olisi lisäksi hankittava kuluttajalta itseltään, ja näiden tietojen laajuus olisi arvioitava kyseessä olevan luoton perusteella. Esimerkiksi tietyissä vähäriskisemmissä korottomissa ja kuluttomissa pienissä kertaluotoissa oikeanlaajuista ja riittävää olisi rekisteritietojen lisäksi hankkia kuluttajalta tieto tämän

mahdollisista muista olennaisista menoista.” Tekstissä viitataan suhteellisuusperiaatteen noudattamiseen, mutta se ei toteudu käytännössä, jos myös hyvin pienissä laskulla maksettavissa kertaostoissakin edellytetään kaikkien edellä kuvattujen tietojen selvittämistä, mukaan lukien menojen selvittäminen suoraan kuluttajalta sekä näiden tietojen varmistaminen. Hankittavien tietojen tulisi olla suhteellisuusperiaatteen mukaan erilaisia satojentuhansien asuntolainan ja 250 euroa maksavan matkapuhelinta koskevan luoton luottokelpoisuuden arvioinnissa. Luottokelpoisuuden arvioinnin perusteluja onkin välttämätöntä täsmentää.

Luottokelpoisuuden arvioinnista elinkeinonharjoittajille aiheutuvat kustannukset ovat myös erityisesti pienten saatavien kohdalla suhteettoman korkeat verrattuna luoton määrään. Pelkästään luottotietojen tarkistaminen positiivisesti ja negatiivisesti luottotietorekisteristä tarkoittaa useiden eurojen suoria kustannuksia, ja tämän lisäksi luotonmyöntäjän tulee hankkia ja vahvistaa myös huomattava määrä muita tietoja. Kuluttajalta itseltään kerättävien tietojen osalta ei myöskään ole läheskään kaikissa tapauksissa mahdollista varmistaa tietojen paikkansapitävyyttä mistään julkisesta rekisteristä eli kuluttajalta hankittava tieto voi olla luottotietorekisteristä saatavaa tietoa epäluotettavampaa. SPL näkee myös riskin siitä, että mikäli luottoa hakevan kuluttajan edellytetään kertovan taloudellisesta tilanteestaan tietoja, voi luotonhakija kaunistella tietoja, eikä tätä tietoa voida varmistaa rekisterien puutteellisuuden vuoksi. Tällöin voi tulla arvioitavaksi, onko luottottajaa pyritty erehdyttämään luotonmyönnössä rikolliseksi katsottavalla tavalla.

Mikäli luottokelpoisuuden arviointia koskevat erittäin korkeat vaatimukset soveltuvat myös pienten luottojen käsittelyyn, johtaa tämä todennäköisesti laskuvaihtoehdon poistumiseen. Samalla esitys suosii muita vaihtoehtoisia maksutapoja, erityisesti luottokorttimaksamista.

Reklamaatiovelvollisuus ja tietojen säilytysaika

SPL on aikaisemmassa lausunnossaan esittänyt, että lailla tulisi säätää kuluttajan oikeuksien lisäksi myös kuluttajan velvollisuudesta vedota määräajassa luotonmyönnössä tapahtuneeseen virheeseen, mikäli luottokelpoisuutta ei olisi arvioitu oikein. Mikäli kuluttaja on saanut käyttöönsä luoton tai luotolla hankitun tuotteen / palvelun, tulisi kuluttajalla olla velvollisuus vedota mahdolliseen virheeseen kohtuullisessa, esimerkiksi kolme kuukauden, ajassa.

SPL katsoo, että kuluttajansuojalaissa tulisi olla myös säädetty yleisestä reklamaatiovelvollisuudesta kohtuullisessa ajassa reklamaation perusteesta riippumatta. Joka tapauksessa kuluttajan reklamaatio-oikeus ei voisi koskaan olla pidempi, kuin esim. luotonmyöntäjän nyt säädettävä velvollisuus säilyttää luottoa koskevia tietoja. Reklamaatiovelvollisuuden osalta tulisi huomioida myös se, että tietosuojalainsäädännön perusteella henkilötietojen käsittelyaikaa tulee olla rajattu, eikä yksittäisiä henkilötietoja voidaan säilyttää loputtomasti, ilman että rekisterinpitäjä rikkoo tietosuojalainsäädäntöä. Tämä korostuu erityisesti takaisinsaantikanteiden yhteydessä, koska takaisinsaantikanteita voidaan tehdä jopa kymmenen vuoden kuluttua asiassa annetun yksipuolisen tuomion antamisen jälkeen.

Sääntelyn vaikutus oikeudelliseen perintään

SPL on tuonut esiin jo lausuntopalvelussa, että mietinnössä ei ole huomioitu sen vaikutuksia säänneltävän kuluttajasaatavan perimiseen oikeudellisessa perinnässä haastehakemuksella. Hallituksen esityksessä myöskään ei ole arvioitu asiaa oikeudenkäymiskaaren kannalta. SPL:n jäsenyritykset tekevät vuosittain kymmeniätuhansia summaarisia haastehakemuksia käräjäoikeuksiin

ja monet niistä koskevat kuluttajaluottoja. Kuluttajaluottodirektiivin soveltamisalan laajentumisen myötä kuluttajansuojalain 7 luvun soveltamisalaan kuuluisi aiempaa useampi kuluttajaluotto. Tämä tarkoittaa, että tällaisten luottojen osalta tulisi vastaisuudessa tehdä myös summaariset haastehakemukset oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:n 1 momentin sijaan laajempaa oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:n 2 momentin mukaisena. Tämä edellyttää muutoksia monien elinkeinonharjoittajien järjestelmiin, koska niiden ei ole tarvinnut aiemmin ilmoittaa tällaisia laajempia tietoja haastehakemusta varten. Niiden ei siten ole tarvinnut tehdä omia järjestelmiään sellaisiksi, että oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 § 2 momentin mukaiset tiedot pystyttäisiin välittämään eteenpäin. Elinkeinonharjoittajille tulee antaa riittävä aika suhteuttaa omat prosessinsa muutosta vastaavaksi riittävillä siirtymäsäännöksillä. Lisäksi lain perusteluissa tulee selkeästi ilmaista, ettei lainsäädäntömuutoksella ole takautumisvaikutuksia nyt voimassa olevaan lakiin.

Vaikka elinkeinonharjoittajalla ei olisi vaikeuksia välittää mainittuja tietoja perintätoimistolle tai muulle asiamiehelleen ja siten tuomioistuimelle, on vaarana, että käräjäoikeudet alkavat kuormittaa myös näitä yrityksiä tai niiden asiamiehiä kirjavilla täydennyspyynnöillä. Näin on käynyt aikaisempien kuluttajansuojalain muutosten yhteydessä. Tämä on aiheuttanut tarpeetonta ja huomattavaa työkuormaa velkojille ja perintätoimistoille. Jos haastehakemus tehdään oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 § 1 momentin mukaisesti eli ilman 5 luvun 3 § 2 momentin tietoja, kantajilta ei tule edellyttää tietoa siitä, minkä vuoksi luotto on ehdotetun kuluttajansuojalain 7 luvun 1 a §:n rajoitusten mukainen ja siten haastehakemuksessa ei ole 2 momentin mukaisia tietoja. Tämä tulisi ilmetä lain perusteluista tai muussa tapauksessa tulisi ilmetä, miten asiassa toimitaan, jos katsotaan, että käräjäoikeuksien tulisi tutkia asiaa viran puolesta. Oikeusrekisterikeskuksen tulisi siinä tapauksessa vähintäänkin pystyä lain voimaantullessa tarjoamaan tiedon vastaanottamisen mahdollistamat kentät, jos käräjäoikeuksien katsotaan tarvitsevan nämä tiedot. Tällainen täydennyspyyntötulvan estävä tieto olisi esimerkiksi kyllä-tieto siitä, että luottosopimus on kuluttajansuojalain 7 luvun 1 a §:n mukainen luotto.

Velkojat ovat useamman kerran olleet tilanteessa, jossa kuluttajansuojalain muutoksen tullessa voimaan oikeusrekisterikeskuksen toteutus on ollut kesken. Kun toteutus on saatu valmiiksi, sitä on myöhemmin vielä muutettu, jolloin velkojat ovat olleen uudelleen pakotettuja it-muutoksiin. Tällaisessa tilanteessa velkojien on hyvin vaikea pystyä noudattamaan lakia heti sen tullessa voimaan ja suunnitella omia it-muutoksiaan. Samalla velkojan oikeuksiin pääseminen voi vahingollisesti viivästyä. SPL:lla on vahva epäily, että moni yritys on vielä täysin tietämätön, että muutos koskettaa sitä, mihin toimiin sen tulisi ryhtyä ja mitä lainmuutoksesta voi sille seurata.

Helsingissä 14.10.2025

Suomen Perimistöimistöjen Liitto r.y.

Tero Kantelinen
Puheenjohtaja